

Három diákról meg egy parasztemberről mondok mesét. A diákok nagy szakállas legények voltak már mind a hárman, s egyszer mit gondoltak, mit nem, elindultak országot, világot látni, szerencsét próbálni. Amint mennek, mendegélnek, egy faluba érnek, szembe jő velük egy parasztember. Az egyik diák nagy hetykén megszólítja:

- Hány hét a világ, bácsi?

- Mával is kevesebb, uram - mondotta a paraszt, s tisztességtudással megemelintette a kalapját.

- Hát a jó erkölcs hol terem? - kérdi a diák.

- Megterem a virág a gazban is.

- No, ez ügyes felelet volt - mondja a diák. - Még egyet kérdek kendtől. Mi van a paraszt kalapja alatt?

- Jöjjenek be az urak a kocsmába, ott majd megmondom.

A diákok összenéznek, egy rézgaras sem volt a zsebükben, de azért bementek. Hanem a paraszt előrement, s megsúgta a kocsmárosnak, hogy csak mérje a bort, ameddig öt forint árát kimér.

Letelepednek az asztal mellé, a kocsmáros hordja a bort, isznak, jókedvük kerekedik. Hanem mikor öt forint árát megittak, a kocsmáros nem hozott több bort, azt mondta:

- Most már fizessenek az urak!

Az ám, fizettek volna, ha lett volna miből. Kotorásztak a zsebükben, kifordították, befordították: fordíthatták, egy krajcár nem sok, annyi sem fordult ki.

- Hát majd megfizet ez a kalap - mondja a paraszt.

Azzal lekapja fejről a kalapot, megrázintja, s egy fényes tallér esett ki belőle.

- No, látják az urak, ez van a paraszt kalapja alatt.

Tyű, nagyot néztek a diákok, szerették volna megszerezni a kalapot. Milyen nagy urak lennének, ha övék lenne az a kalap. Csak megrázintának, s hullana ki belőle a csengő tallér.

Közrefogják a parasztot, adja el nekik a kalapot, amit kér, azt kér, a föld alól is előteremtik az árát.

- Jól van - mondja a paraszt -, én már úgyis öregember vagyok, ötszáz forint elég halálom napjáig, ennyiért az uraknak adom.

Elmennek a diákok a földesúrhoz, kérnek írásra ötszáz forint, az uraság - mit gondolt, mit nem - adott is, s a parasztnak lefizették a pénzt. Továbbmentek nagy örömmel a diákok, s ahogy az első faluba értek, betértek a kocsmába, rendeltek ételt, italt, ettek, ittak, vígan voltak.

- Bort ide, kocsmáros, bort!

Mikor aztán fizetésre került a sor, megrázintották a kalapot, de csak egy tallér hullott ki a kalapból, pedig ötre volt szükség.

Hát most mit csináljanak? Nem tudtak fizetni, ott maradtak a kocsmárosnál, míg ledolgozzák az adósságot. Mikor aztán a kocsmárosától megszabadultak, indultak egyenest abba a faluba, ahol a parasztembertől a kalapot vették. Mennek, mendegélnek, egy nagy erdőbe érnek, s hát éppen ott dolgozott a paraszt. Ez már jó messziről meglátta a diákokat, s mi jutott eszébe, mi nem, egy fűrész volt nála, s azzal nagy hirtelen egy nagy tölgyfát elkezdett fűrészelni.

Aztán elkezdett kiabálni:

- Hamar ide, hamar, segítsenek, mert reám dől ez a fa! - s a vállát jó erősen a fának vetette, mintha csakugyan tartaná, nehogy ledőljön.

Odaszaladnak a diákok, s mondja a paraszt:

- No, az isten hozta az urakat ide, mert úgy tudják meg, hogy e fa alatt kincs van. Hogy könnyebben kiáshassam, előbb le akartam fűrészelni, de mélyebben találtam befűrészelni, s ha elállok innét, reám dől a fa. Álljanak ide az urak, tartsák a fát. Majd kötelet hozok ki a faluból, felmászok a fára, a fa felső ágára rákötöm a kötelet, s annál fogvást nyugot felé döntöm, mert hát a kincs kelet felé van.

A diákok meg sem ismerték a parasztot, mert jóformán meg sem nézték, nekidőltek a fának, a paraszt meg szaladott be a faluba kötélért.

Az ám, kötélért? Esze ágában sem volt, hogy kötelet hozzon. A szegény diákok vártak ebédig, vártak uzsonnáig, vártak vacsoráig, majd megszakadtak, úgy kínlódtak, nehogy a fa rájuk essen.

Hát nem várhattak ítéletnapjáig, nagy hirtelen elugrottak a fa mellől, s íme, a fa ott állott szépen, bizony nem dőlt el.

- Fiúk - mondja az egyik diák -, nekem úgy tetszik, hogy megint megcsúfoltak, mégpedig az a paraszt csúfolt meg, akitől a talléros kalapot kaptuk. Gyerünk csak be a faluba, majd így meg úgy, megemlegeti a paraszt, hogy diákokat csúfolt meg.

Eközben a paraszt nem találta otthon a helyét, ide bújt, oda bújt, aztán kerestette magát a feleségével, vajon megtalálja-e. De akárhová bújt, a felesége mindenütt megtalálta.

Azt mondja az asszony:

- Hallja-e, ne bujkáljon kend, jobb, ha úgy tesz, mintha meghalt volna. Feküdjék le szépen, én szemfedővel beborítom, akkor aztán jöhetnek a diákok, holt emberrel semmit sem csinálhatnak.

- Ez igaz, feleség - mondja a paraszt.

Mindjárt el is készítik a nyújtópadot, a paraszt ráfekszik, s a felesége siratni kezdi keservesen:

- Jaj, lelkem uram, jámbor uram, mért haltál meg, mért haltál meg!

Éppen abban a pillanatban jönnek a diákok, kérdik az asszonyt:

- Hát kend miért sír, néne?

- Jaj, hogyan sírnék, lelkem uraim, nem látják-e, nyújtópadon fekszik az uram. Egyedül maradtam ezen a világon, szomorú özvegyiségben.

- Egyet se sirassa kend - mondja az öregebb diák -, nagy huncut volt, az isten nyugtassa.

Hanem hogy, hogy nem, volt az ajtó sarkában egy pálca, s az öregebb diák nem állhatta meg, hogy egy kicsit rá ne legyintsen a paraszt hasára.

- Nesze, huncut, vidd el ezt útravalónak.

Felugrik a paraszt, letérdel a diákok előtt, s mondja nagy hálálkodással:

- Ó, hogy az isten áldja meg kigyelmeteket, nagy jó uraim! No lám, most már csakugyan hiszem, hogy ennek a pálcának csodaereje van. Csak hallgassanak ide. Tegnap, amint a kertek alatt mentem, látom, hogy egy döglött kutya hever ottan. Egy kicsit meglegyintem a pálcámmal, s a döglött kutya abban a pillanatban felugrik, elszalad. Hm, gondoltam magamban, talán nem is volt ez döglött kutya. Megyek az udvarba, a földesúrhoz, s hát éppen akkor döglött meg a legszebb paripája. Ezt is meglegyintem, s mit gondolnak az urak, mi történt? Felugrott a paripa, körültáncolt az udvaron, kutya baja sem volt. No már most látom, hogy csakugyan csodaereje van a botomnak. Feleség, amennyi kincs van a háznál, mind add a diák uraknak, nekem már nem kell. Megélek én ebből az egy szál botból. Ahol valami nagy úr meghal, megyek oda, s ezzel a bottal feltámasztom, majd lesz pénz.

- Nem oda Buda! - mondották a diákok. - Nem kell a pénz, visszük a botodat.

Könyörgött a paraszt:

- Ne vigyék el, drága jó uraim, van itt pénz elég (pedig dehogyan volt), adok, amennyit elbírnak, csak a botomat hagyják meg.

- Nem, nem - mondották a diákok -, kétszer megcsúfoltál, harmadszor nem csúfolsz meg, visszük a botot.

El is vitték. A paraszt nagyot kacagott, mikor a diákok elmentek. Hiszen csak vigyétek!

Mennek a diákok hegyeken, völgyeken által, erdőn, mezőn keresztül, s beérnek egyszer egy rengeteg nagy városba. Amint bemennek a város kapuján, éppen akkor jött kifelé egy hatlovas halottaskocsi, utána tenger gyászoló nép. Kérdik a diákok, kit temetnek.

Mondják az emberek:

- A grófkisasszonyt. Ahol ül ni a hintóban az édesanyja meg a mátkája, egy herceg.

A diákoknak sem kellett több, mentek az öreg grófnéhoz, s mondták, hogy csak nyitassa fel a koporsót, ők feltámasztják a grófkisasszonyt.

Hát az öreg grófné hogyan nyitatta volna fel! Ígért a diákoknak tenger sok kincset, annyit, hogy egész életükben urak lehetnek, csak támasszák fel a leányát. Felnyitják a koporsó fedelét, az öregebb diák a bottal meglegyinti a grófkisasszony torkát, s halljatok csodát, a grófkisasszony mindjárt felült a koporsóban.

Hej, volt nagy öröm. Temetés helyett nagy lakodalom. Megvendégelték a diákokat is, ehetek, ihattak, amennyi csak beléjük fért, s kaptak hárman három szekér aranyat. Mentek vissza a faluba, kifizették a földesúrnak az ötszáz forintot, aztán mentek a paraszthoz: annak is adtak egy zsák aranyat. Hanem több szerencsét nem próbáltak a bottal, mert mégis megtudták, hogy nincs annak csodaereje. Szépen visszamentek a kollégiumba, végigtanulták az iskolákat.

Így volt, vége volt, igaz volt.